

OM ZEVEN UREN STIPT

Wij vonden deze geestige tekst in het Jaarboekje der Maatschappij van Nijverheid en Wetenschappen van Gent, (12e jg. 1876) waaruit blijkt dat stiptheid niet de sterkste kant van de Gentse organisatoren van festiviteiten allerhande was. De auteur Julius Wytyneck, schetst heel geestig en accuraat de tumultueuze sfeer tijdens het diplomatisch kwatierje-half uurtje-drie kwartier wachten op *den orkestmeester* in de dompige Gentse opera.

Wij maken er de wedervaren mee van Sander, den oliekoekenmarchand en van de agent - de pinne- *mee zijne slekkestekker* of sabel. Het poepchique volk beneden en 't gepeupel van de Brusche Puurte op 't kiekenskot die er zijn "*Toreador mijn katten es versmuurd!*" zong. Wij zochten er wat illustraties en verklaarden een en ander. De tekst lieten wij in zijn oorspronkelijke oude spelling met alle tierelantijntjes er op en er aan. Veel leesgenot!

Eddy Levis

Om zeven uren stipt.

Deuren open om vijf uren - om vijf en half stipt op het tooneel, het feest zal aanvang nemen om vier uren.

Begin om zes en half uren stipt.

Het concert zal beginnen om acht uren stipt.

Enz. enz. enz. enz. enz. enz. enz.

Deze woorden, beminde lezers, zijn getrokken uit verscheidene programmas van concerten, tooneelvertooningen enz.

SANDER DEN OLIEKOEKE

Gij hebt allen reeds genoeg feesten van dien aard bijgewoond, om te weten hoe *stiptelijk* dat woordeken *stipt* van het programma wordt nageleefd. Gij spoedt u om kwart voor zeven aan uwe plaats te zijn, omdat het gedrukt staat: *begin om zeven ure stipt*.

Zeven uren zijn geslagen. De zaal is eivol. Men zit stil te wachten omdat men hoopt den orkestmeester weldra uit de zijdeur te zien verschijnen. Want zijne verschijning is het eerste signaal van 't begin.

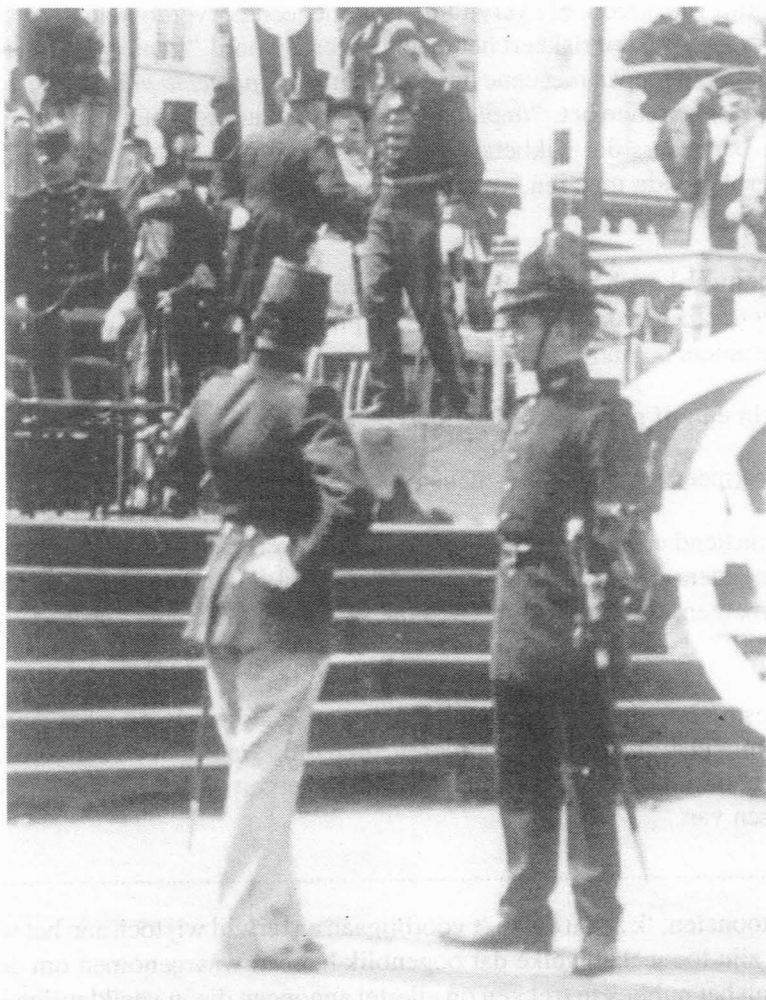
Men wacht tien minuten... geen orkestmeester!

Vijftien minuten... geen orkestmeester!

De eerste bewegingen des ongedulds beginnen zich te verklaren - gesprekken over "'t wordt embêtant" "'t Is reeds zoo laat" enz. beginnen hun gang te gaan - Hier en daar begint een dikke dame zich met den zakdoek voor het gezicht te waaien, omdat het zoo warm wordt in de zaal en dat die warmte zich in oogenblikken van ongeduld driedubbel laat voelen - heeren gaan aan 't snuiven dat het kraakt en beginnen zich, om den tijd te dooden, aan de politiek te klampen: Servië, Rusland, Turkije komen op het tapijt - in de zaal heerscht zoo iets dat aan het gegons van een grooten bieënkorf gelijkt.

Vijf en twintig minuten... geen orkestmeester!

Tweede phase van het ongeduld: het *uitgelezen* publiek der hanebalken (*kiekenskot*) begint er zich mede te bemoeien. Een gejoel dat alles behalve stichtend is, neemt aanvang. Er komt in die volksmassa een leven, eene beweging, die te vergelijken is aan een opborrelend mierennest. De straatjongens klauteeren van den eenen kant naar den anderen; men lacht, men zingt deuntjes, men piept. De oliekoekenmarchand is het slachtoffer des ongedulds dier kerels: men trommelt op zijne bliken doos, men trekt hem bij zijn rugriem, men werpt zijne klak af, men roept langs vijf en twintig kanten tegelijk om oliekoeken. De verwarring wordt zoo groot dat er van beneën een afkeurend en berispand st... st... opstijgt, dat verre is van door het hooger wonende volk met dankbaarheid opgenomen te worden. Eindelijk gaat er zich den agent mede moeien, ofschoon hij weet dat zijne chefs hem de onmogelijke taak opgelegd hebben orde te houden in dat leger theaterratten, toch, uit liefde voor zijne plichten en uit eerbied voor zijnen degen, meent hij te moeten handelen. Hij rolt en bolt over de menigte, naar den kant waar het grootste gerucht ontstaat, en daar rijst hij vlammoogend tusschen een hoopje schurken, net als een hofspook (2) tusschen de erwten, om aan de musschen den schrik in te jagen. Maar de musschen hebben den strik gauw beet, en zij gaan in het potaarden gezicht van hunnen dwingeland pik-

Een politieagent of "pinne" (rechts) in groot ornaat met hanenveren en zijn sabel of "slekkestekker", hier voor de tribune op het Sint-Pietersplein op 7 juni 1905 n.a.v. het bezoek van koning Leopold ter gelegenheid van de viering van 75 jaar Belgische onafhankelijkheid. (detail foto)

ken. En onze gewone bezoektjes der hanebalken kennen ook hun agent! Men trekt aan zijn degen, men klopt, men ronkt binnensmonds, en wanneer hij zich rechts begeeft, begint men te tempeesten links.

Half acht... geen orkestmeester

Derde phase des ongedulds: een hevig voetgetrappel, als van Napoleons leger

op de brug van Arcole (1) vervult de zaal met een oorverdovend gerucht. Een kerel der hanebalken riskeert het machtige ordewoord “*la pièce!*”(3) vier, vijf zijner geburen roepen met eene lieve altostem: “*la pièce! la pièce!*” De gansche hanebalken herhalen het, “*la pièce!*” loopt van plaats tot plaats, zodanig dat de deftige bezoekers der rijkbetalende plaatsen nu ook hunne stem bij die der hoogverblijvende mengen, en alles in een ontzaglijk oorverdovend gerucht ineensmelt!

‘t Wordt nu ook toch uiteindelijk tijd, dat de orkestmeester zich toone! Ziedaar reeds een half uur dat het ongeduld des publieks op de proef ligt. Want men moest immers beginnen *om zeven uren stipt!*

Half acht en vijf minuten... men hoort eene bel!

De orkestmeester daagt majestueus uit het zijdeurtje op!

Een ontlastend en alomvattend “ha!” klinkt als verlossingskreet de intrede des orkestmeesters te gemoet. Zoo klonk het ontzaglijk en verlossingsmeldende “ha” der Romeinen, wanneer Horaas den laatsten der curiacen(4) zijn eeuwig paspoort gaf!

De orkestmeester heeft plaatsgenomen voor zijn lessenaar, de muzikanten beginnen hun instrumenten te accorderen, dien blik, waarin noch aandacht, noch juiste richting ligt, op de gordijnen te gapen; het telt er tegen dank de plooiën en trossen van.

.....
Er zijn toonelen, ‘k zeg u dat in ‘t voorbijgaan en terwijl wij toch aan het wachte zijn, er zijn tooneelen welke dat oogenblik hebben waargenomen om de aandacht van het publiek te trekken op allerleiannoncen die in veelkleurige letters op het gordijn (5) zijn geschilderd. Daar uwe oogen op niets anders kunnen kijken dan op ‘t gordijn, dat voor u hangt, zoo zijt ge wel gedwongen te lezen wat er op staat!

Uw geest die misschien aan eenige tooneelen zou gedroomd hebben van het te vertoonen stuk, wordt de schaar van den kleermaker en den kam van den coiffeur teruggevoerd; affichen van photographen, restaurateurs, kleermakers, coiffeurs, revalentaverkopers (6), boekbinders, koussenmagazijnen, tapijtverkopers, fruitkoopmans, breukbandmagazijnen, hangen voor uwe blikken te schitteren ten titel van *recommandatie* (7).

Doch, stel u gerust. Weldra wordt dat prozaïsche stuk in de hoogte getrokken

en dan valt gij met eenen van het vierkantige realism op de betooverendste poëzie der meesterstukken van Rossini, Meyerbeer en andere knappe kerels.

Zie, 'k en kan er niet aan doen, maar 'k moet u toch nog verhalen wat er eens te Brussel in het Alcazar een heer tegen mij zei, terwijl wij tezamen op den recommandatielap (8) zaten te gapen.

“Verduiveld, zei hij, 't gaat nu toch ver met de publiciteit en de recommandatie! hewel, ik wil het nog verder brengen! ik ga al de neeringdoende en handeldrijvende personen in een Congres tesamen roepen en hun het volgend voorstel doen: Namelijk, elk op zijnen rug een ingenaaid adres te dragen, bevattende zijnen naam, bedrijf en woonplaats met eenige woorden recommandatie bij. Aldus zal men zich overal zonder de minste moeite kunnen recommanderen, en wat meer is, ieder belanghebbende zal immediaat (9) den houder van het huis kunnen aanspreken.”

Mijn aanspreker vindt die publiciteit de gemakkelijkste de perfectste.

Wij zijn daar nog niet... maar we zullen er wel komen! (10)

En nu... weer naar ons tooneel.

Het verschijnen des orkestmeesters maar eene begoocheling geweest zijnde, zoo begint wederom een gedurig neussnuiten, hoesten, lachen, schuifelen, schreeuwen zoo hevig aan te duiden dat het ongeduld des publieks tot het top-punt geklommen is, dat er eindelijk voor de tweede maal gebeld wordt en de orkestmeester onder het zegevierend *ha!* der aanschouwers den maatstok omhoog heft.

De maatstok gaat neêr en... dzim, dzim, boum, trê, têt, têt, boum! de ouverture is aan den gang!

En 't is zeven uren stipt ????

.....

..... Niet alleen in de theaters wordt er aldus met het publiek gebeuld, maar wat veel erger is, tot in concerten toe wordt die barbaarsche en onmenselijke mode algemeen. Ik weet er van te spreken en velen met mij, hoe bliksems aangenaam het is zoo wat drie lieve kwartiertjes ('t is nog niet lang geleden dat het eens een uurtje was!) daar te zitten schilderen zonder ander perspectief voor uwe oogen, dan eenige naakte muziklessenaars. En ziet, in een concert is alles deftig; hieruit spruit, dat er nooit een glimlach op uwe lippen kan komen, in het theater soms veroorzaakt door een gelukkige poets van eenen bezoeker der

hanebalken. Neen... Hier is alles, zoo als ik zeg, deftig, eerbiedwaardig, rustig en men verdraagt de looden wachtkwartieren met een ingehouden ongeduld en zonder het te durven laten blijken. Hier hebt gij de variëteiten niet van den oliekoekenmarchand en den agent-speelbal, of van de soms wel eens goedgeplaatste kluchten en herhalingen uit operas. Gij zit hier net als een standbeeld, te zweeten van ongeduld en warmte.

Welk is nu toch eigenlijk de oorzaak van dat langdurig en vervelend wachten?

“Les grands hommes se font attendre” (11) zeggen de franschen.

Ge moet weten, juist op ‘t uur dat het concert moest aanvang nemen, zijn enige leden der commissie om mijnheer den dienen... gereden om hem tot de concertzaal te brengen. ‘t Is zeer beleefd, zoo beleefd zelfs, dat men er de beleefdheid om vergeet die men aan het publiek moet, dat in de zaal te roosten zit.

De heeren worden binnengeleid in ‘t kabinet van mijnheer, die gevonden heeft dat hij wel mocht wachten tot zij arriveerden, om zijn krawatje (12), zijne handschoenen, zijne decoratie enz. aan te doen; waarop hij thans zijn knecht roept die hem een krawatje aanstrikt, hem in ‘t generaal wat afborsteld en oppoetst, zijne decoratie aanspeet tot eindelijk mijnheer in het kabinet bij de heeren komt, tegen welke hij nog graag een praatje over ‘t weer en de politiek zou wagen, zoo niet een dier heren, met menschelijk gevoel en compassie voor het wachtende en lijdende publiek bezielde, zijnen hoed opduwde en het verlosende; Mijnheeren, ‘t is tijd” liet ontglippen.

En hier zitten wij, arme slachtoffers van het ellendige *om zeven uren stipt*, te wachten en te gapen.

De muzikanten komen eindelijk binnen. Men begroet die als verlossers.

Mijnheer zit en de snaren worden beproefd.

Daar verschijnt eensklaps de orkestmeester, net als een dier mannetjes die uit een ressortkasje (13) springen; hij groet wordt begroet, men plakt; de maatstok gaat over de venerabele bollen der muzikanten en... heradem o publiek!! het zeven uren stipt is eindelijk geslagen!

.....
... En zoo gaat het jaar in jaar uit, en dat niet alleen in de theaters en concerten, maar immers in alles wat maar tittel van feest mag dragen.

En nu de moraal:

Is dat stichtend, is dat menslievend, is dat progresseerend, zoo maar een talrijk, en soms wel uitgelezen publiek, te behandelen als een kudde domme schapen?

“Hola! ik vang u, zegt een lezer, vermits het publiek toch weet, dat de feesten slechts een half uur na het aangeduide beginnen, waarom komt het dan ook niet zoo veel later toe?”

Goed, mijn vriendje, maar aldus zou de feestcommissie zich misschien veroorloven er nog een steertje bij te doen, en op die manier, van steertje tot steertje, zou men eindelijk in de uurtjes dompelen welke uiterst goed voor slapen en droomen geschikt zijn. Ik vind zelfs loffelijk dat het publiek door zijne stiptheid protesteerd tegen de onstiptheid van de feesturen. Velen met ons wenschen, eens voor goed, die dwaze mode, welke geene reden van bestaan heeft, te zien verdwijnen.

Een greintje goeden wil, heeren bestuurders, acteurs, muzikanten, enz. opdat het woordje stipt op de feestprogrammas geene gedrukte logen (14) blijve.

Julius WYTYNCK

VOETNOTEN

- (1) Arcole: stad in de omgeving van Venetië in de Italiaanse provincie Verona waar Napoleon op 17 nov. 1796 de Oostenrijkers versloeg door de brug aldaar te veroveren.
- (2) hofspook: vogelverschrikker
- (3) “la pièce!”: “het stuk!”, “Wij eisen de aanvang van het stuk!”
- (4) Tragedie van Corneille (1640) waarin de Romeinse families, de Horaces en Curiaces vechten om de heerschappij.
- (5) ijzeren brandgordijn
- (6) revalentaverkoopers: wie kent de verklaring?
- (7) recommandatie, >Fr. *recommandation*: aanbeveling, hier reclame
- (8) recommandatielap: brandgordijn met reclame
- (9) immediaat, >Fr. *immédiatement*: onmiddellijk.
- (10) Wat een visionaire boodschap! Ze zouden het toen eens moeten geweten hebben... Men kende de “sandwichman” met de reclameborden voor en achter nog niet, evenmin Jean-Marie Pfaff met zijn op de kraag gebroedeerde “recommandaties” en de wandelende reclamesportmannen/vrouwen op wiens training, schoenen en petje er geen plaatsje meer vrij is zo groot als een erwt!
- (11) “Les grandes hommes se font attendre”: “De groten laten op zich wachten”
- (12) krawatje: >Fr. *cravatte*: das of strikje
- (13) ressortkasje: >Fr. *ressort*: veer. Hier als een duiveltje-uit-een-dooasje.
- (14) logen: leugen